

Analiza ataków gangsterskich w centralnej Nigerii

Mateusz Kabaciński

Security
in practice

Analiza ataków gangsterskich w centralnej Nigerii

Opracował: Mateusz Kabaciński, 01.05.2022 r.

10 kwietnia 2022 roku doszło do ataków zbrojnych w stanie Plateau w Nigerii. Przeprowadzili je członkowie lokalnych gangów, którzy za główny cel obrali cztery wioski. Jak stwierdzono, napastnicy byli bardzo dobrze uzbrojeni – posiadali karabiny AK-47 oraz maczety. Poruszali się na motocyklach w licznych grupach, dzięki czemu mogli w krótkim czasie „zasiać terror” na tak dużym obszarze[1]. Po dotarciu do wyznaczonych punktów zaczęli strzelać do mieszkańców. Miejscowi twierdzą, że ofiarami byli rolnicy, którzy uprawiali swoje pola w ramach przygotowań do sadzenia. Szacuje się, że łącznie zginęło ponad 100 osób, a 70 zostało porwanych – w większości kobiety i dzieci[2]. Ponadto napastnicy doszczętnie spalili 41 domów, 86 sklepów i 8 motocykli[3]. Jonathan Ishaku, rzecznik Plateau Elders’ Forum, stwierdził: „To niezwykle smutne co zaszło. Stanowczo potępiamy zaistniałą przemoc. Dołożone zostaną wszelkie starania ku odbiciu zakładników”[4].

Mapa 1. Nigeria na mapie Afryki.

Takie ataki nie są częste w Plateau. Stan ten, położony w centralnej Nigerii, graniczy jednak od północnego wschodu z prowincją Kaduna, gdzie podejrzane ugrupowania stosunkowo częściej dokonują napadów rabunkowych. Dzieje się tak za sprawą sporów pomiędzy muzułmanami Fulani, którzy są głównie pasterzami, a społecznościami chrześcijańskimi z Hausa, którzy z kolei trudnią się rolnictwem. Konflikt o dostęp do ziemi i wody jeszcze bardziej pogłębił podziały. Przypuszcza się, że członkowie gangów należą głównie do Fulani, Hausa, Kanuri i innych plemion zamieszkujących w regionie[5]. The Centre of Democracy and Development for West Africa (CDD) podaje informację, że w centralno-zachodniej części kraju działa około 100 ugrupowań z ponad 30 tys. członków[6]. Dokonują one licznych napadów, podczas których plądrują domy, zabijają i porywają napotkanych mieszkańców. „Niektóre grupy liczą ponad 1000 członków, chociaż takie grupy są zazwyczaj luźno zorganizowane, dając znaczną autonomię swoim dowódcom” – czytamy w raporcie. Ponadto pojedynczy członkowie ugrupowań mogą utworzyć grupy pod własnym dowództwem, po uprzednim otrzymaniu zgody od dowódcy pierwotnego ugrupowania, na odłączenie się i rozpoczęcie własnej działalności[7].

W większości obszarów wiejskich w Nigerii istnieją znaczące problemy w kwestii usług telefonicznych. Utrudnia to nie tylko sprawne komunikowanie się pomiędzy wioskami, ale przede wszystkim – szybkie dostarczenie informacji o przeprowadzanych atakach. Stanowi to główną przyczynę spóźnionych reakcji sił bezpieczeństwa regionu[8]. Ekspert ds. bezpieczeństwa Kabiru Adamu mówi, że władze muszą wziąć odpowiedzialność za brak ochrony społeczeństwa: „Bardzo ważne jest, abyśmy wprowadzili monitorowanie i ocenę w sektorze bezpieczeństwa, dołączając do tego oceny kluczowych wskaźników wydajności, aby osoby, które zawiodły i pozwoliły na te ataki, zostały pociągnięte do odpowiedzialności. Musimy też zwiększyć udział społeczności w operacjach bezpieczeństwa”[9]. W wyniku ataków drastycznie wzrosła liczba osób wewnątrznie przesiedlonych. Według przewodniczącego Obszaru Samorządu Lokalnego Kanam Dayabu Gargi liczba przesiedleńców może przekraczać nawet 5000 osób. „Ci ludzie wymagają przede wszystkim ochrony. Musimy mieć posterunki bezpieczeństwa albo armię, ponieważ jeśli pozostawimy ten stan rzeczy, nie wiedząc, kto porusza się po naszych terenach, z pewnością w przyszłości będzie więcej ataków” – dodał. Po udzieleniu pomocy medycznej poszkodowanym niezwłocznie wysłano artykuły żywnościowe i inne materiały pomocnicze. Lecz, jak stwierdził sam przewodniczący: „To nie wystarczy”[10].

Kanam nie był jedynym obiektem administracyjnym dotkniętym agresją. Napastnicy zaatakowali także około 10 wiosek w stanie Garga: Kukawa, Gyanbawu, Dungur, Kyaram, Yelwa, Dadda, Wanka, Shuwaka, Gwammadaji i Dadin Kowa. Ciała zabitych osób zidentyfikowano i pochowano w płytkim masowym grobie w Kanam. Poszkodowanych natomiast leczono w różnych lokalnych szpitalach[11]. Po tym incydencie gubernator Simon Lalong polecił rozmieszczenie dodatkowych sił bezpieczeństwa, zabezpieczenie terenu, ściganie uciekających sprawców ataków oraz postawienie ich przed wymiarem sprawiedliwości. Zarządzenie gubernatora podano w oświadczeniu podpisanym we wtorek 12 kwietnia 2022 roku przez dyrektora ds. prasy i spraw publicznych Simona Makuta[12].

16 kwietnia 2022 roku deputowany Yusuf Gagdi wezwał Zgromadzenie Narodowe do uchwalenia prawa zezwalającego Nigeryjczykom na posiadanie broni. Gagdi, reprezentujący federalny okręg wyborczy Pankshin, Kanke i Kanam, podczas rozmowy telefonicznej z dziennikarzami potwierdził, że w minionym czasie obywatele centralnej i północno-zachodniej Nigerii mieli do czynienia ze zbrojnymi atakami bandytów. Według niego zalegalizowanie noszenia broni byłoby dużym krokiem w kierunku rozwiązania fali ataków i zabójstw w społecznościach. Stwierdził jednak, że należy powziąć bardziej rygorystyczne

działania w celu prawnego uregulowania tej kwestii. „Jeśli chcemy ograniczyć falę ataków w społecznościach, powinniśmy stworzyć prawa, które pozwolą obywatelom nosić broń. Jeżeli doszłoby do napadu na mieszkańców wiosek, ci wiedzieliby, jak się bronić. Dzięki temu straty w ludziach byłyby niewielkie, w porównaniu do tych, jakie są obecnie. Jednakże muszą istnieć przepisy dotyczące używania broni – każdy, kto dopuści się czynu nadużywającego prawa do jego posiadania, musi zostać osądzony i uwięziony lub ukarany śmiercią przez powieszenie. Ale mówię wam, jeżeli obywatele będą mogli mieć przy sobie broń do samoobrony, wszystkie te agresje się skończą” – powiedział w obszernym ogłoszeniu polityk. Gagdi wezwał agencje bezpieczeństwa, aby zawsze pracowały w oparciu o raporty wywiadowcze, którymi dysponują. Ma to przede wszystkim na celu zminimalizowanie ryzyka incydentów, naruszających bezpieczeństwo. Ponadto stwierdził, że ataków w jego okręgu wyborczym można było uniknąć, gdyby agencje bezpieczeństwa działały w oparciu o rzetelne źródła informacji, jakimi są chociażby wcześniej wspomniane raporty. Pochwalił natomiast lokalną policję za szybką reakcję i wysłanie służb bezpieczeństwa do zaatakowanych społeczności w celu ustabilizowania sytuacji[13].

Kim właściwie są ci bandyci i co ich „napędza” do działania? Otóż bandytyzm i terroryzm, siejące spustoszenie w centrum i na zachodzie kraju, są wynikiem słabego systemu sądownictwa karnego, profilowania etnicznego i pogłębiającego się problemu ubóstwa. Przemoc występująca w regionie przybrała na sile do tego stopnia, że przeprowadzane są coraz to śmielsze i bardziej destrukcyjne ataki na linie kolejowe, punkty wojskowe, społeczności miejskie oraz podróżujących autostradami przyjezdnych. W rozmowach i analizach dotyczących motywacji oraz planu działania grup zbrojnych stanowczo odrzuca się niepotwierdzone doniesienia, jakoby przestępcy mieliby być sponsorowani przez ugrupowanie terrorystyczne Boko Haram. Jak stwierdzono w oficjalnym raporcie CDD: „Konfliktu, ciągnącego się od centrum kraju aż po północny zachód, nie da się sprowadzić do jednego czynnika czy aktora. Kwestia kryzysu jest raczej zakorzeniona w kilku nakładających się na siebie problemach gospodarczych, politycznych i społecznych”[14].

Zdaniem CDD brutalnych przestępców stworzył słaby wymiar sprawiedliwości. Jeden z byłych członków gangów opowiedział historię swojego ojca, który przez siedem lat bezskutecznie szukał sprawiedliwości za skradzione bydło. „Popadliśmy w skrajne ubóstwo w wyniku licznych spraw sądowych. To zmotywowało mnie do chwycenia za broń” – powiedział. W raporcie jako czynniki przyczyniające się do nasilenia przestępczości wskazano również

korupcję, nieudolność policji i urzędników sądowych oraz niefrasobliwość służb bezpieczeństwa, a także wszechobecne ubóstwo. Słaby rozwój społeczno-gospodarczy stanowi bowiem podatny grunt dla konfliktów i przemocy kryminalnej[15]. „W 2019 roku każdy stan położony na północnym zachodzie miał wyższy wskaźnik ubóstwa niż średnia krajowa wynosząca 40,1 proc. Konflikty pogarszają i tak już niski poziom edukacji, ponieważ milion nigeryjskich dzieci nie uczęszcza do szkoły z powodu braku bezpieczeństwa”[16]. Innym czynnikiem wzrostu niepokoju są spory o użytkowanie ziemi między rolnikami a pasterzami. Niesnaski nierzadko prowadzą do starć i kłótni pomiędzy dwiema społecznościami[17].

Jak twierdzą analitycy bezpieczeństwa, uzbrojone ugrupowania mają często przewagę liczebną i wyposażeniową. Stanowi to poważne wyzwanie dla sił bezpieczeństwa centralnej i północno-zachodniej Nigerii, chcących zaprowadzić pokój na niespokojnych terenach. Co więcej, nie wystarczy jedynie zabić bądź uwięzić sprawców ataków. Do pełnego rozwiązania konfliktu jest potrzebna cierpliwość rządu, holistyczne spojrzenie na bezpieczeństwo oraz chęć do podjęcia rozmów i kompromisów, jeżeli takowe okażą się potrzebne. „Każde rozwiązanie mające na celu położenie kresu będzie zależało od reformy sektora bezpieczeństwa i poprawy zaufania między agencjami bezpieczeństwa a społecznościami lokalnymi” – zaznaczono w raporcie

CDD. Konieczne jest również zintensyfikowanie wysiłków politycznych w walce z terroryzmem[18].

Nigeria boryka się z licznymi wyzwaniami bezpieczeństwa także w innych częściach kraju. Trwająca od ponad 10 lat na północnym wschodzie kraju rebelia islamskich ekstremistów z Boko Haram doprowadziła do śmierci tysięcy osób. Z uwagi na wysoki poziom niepokoju społecznego, związanych z kwestiami bezpieczeństwa, a także wyzwaniami ekonomicznymi i ubóstwem, nie należy spodziewać się ustabilizowania sytuacji w granicach państwa. Ponadto obecność ugrupowań dżihadystycznych – chociażby wcześniej wspomnianego Boko Haram czy obecnie wypierająca je organizacja zjednoczona z ISIL, bliżej znana jako ISWAP – może zwiastować powielenie takich aktów agresji. Zalecane jest przeprowadzanie dogłębnej analizy potencjału wroga, położenie nacisku na działania wywiadowcze oraz dodatkowe rozmieszczenie struktur bezpieczeństwa w rejonach szczególnie narażonych na potencjalne ataki.

[1] C. Asadu, *Gunmen kill more than 100 in Nigeria's north, say survivors*, abcnews.go.com, 12.04.2022, <https://abcnews.go.com/International/wireStory/gunmen-kill-100-nigerias-north-survivors-84032272>, 18.04.2022.

[2] *Gunmen kill more than 100 in Nigeria's north, say survivors*, ctvnews.ca, 12.04.2022, <https://www.ctvnews.ca/world/gunmen-kill-more-than-100-in-nigeria-s-north-say-survivors-1.5858847>, 20.04.2022.

[3] *Plateau attack: Rep says 92 residents were killed, 3000 displaced*, thecable.ng, 13.04.2022, <https://www.thecable.ng/plateau-rep-92-killed-over-3000-displaced-in-sunday-attack-on-kanam-lga>, 18.04.2022.

[4] *Nigeria: Gunmen attack kills at least 50 in Plateau state*, aljazeera.com, 12.04.2022, <https://www.aljazeera.com/news/2022/4/12/nigeria-gunmen-attack-kills-at-least-50-in-plateau-state>, 16.04.2022.

[5] I. Adeyemi, *Unpunished crimes, poverty, others fuel banditry in Nigeria's northwest – Report*, premiumtimesng.com, 4.04.2022, <https://www.premiumtimesng.com/news/headlines/521768-unpunished-crimes-poverty-others-fuel-banditry-in-nigerias-northwest-report.html>, 18.04.2022.

[6] *Multiple Nodes, Common Causes: National Stocktake of Contemporary Insecurity and State Responses in Nigeria*, May 2022, Centre for Democracy and Development (CDD) Abuja, Nigeria, s. 10-20.

[7] Tamże.

- [8] *Nigeria: Gunmen attack kills...*
- [9] T. Obiezu, *Police Deploy to Villages in Nigeria's Plateau State After Attacks Kill 70*, voanews.com, 11.04.2022, <https://www.voanews.com/a/police-deploy-to-villages-in-nigeria-s-plateau-state-after-attacks-kill-70-/6524249.html>, 16.04.2022.
- [10] E. Egobiambu, *Plateau Attacks: We Have Buried 106 People So Far, Says LG Chairman*, channelstv.com, 14.04.2022, <https://www.channelstv.com/2022/04/14/plateau-attacks-we-have-buried-106-people-so-far-says-lg-chairman/>, 18.04.2022.
- [11] *Victims Of Plateau Attacks Buried In Mass Grave*, channelstv.com, 12.04.2022, <https://www.channelstv.com/2022/04/12/victims-of-plateau-attacks-buried-in-mass-grave/>, 18.04.2022.
- [12] *Gunmen kill more than 100...*
- [13] *Plateau Attack: Rep wants laws to legalise arms bearing*, thenationonlineng.net, 16.04.2022, <https://thenationonlineng.net/plateau-attack-rep-wants-laws-to-legalise-arms-bearing/>, 20.04.2022.
- [14] C. Asadu, *Gunmen kill more than 100...*
- [15] *Multiple Nodes, Common Causes: National Stocktake of Contemporary Insecurity and State Responses in Nigeria*, May 2022, Centre for Democracy and Development (CDD) Abuja, Nigeria, s. 16-24.
- [16] *Gunmen kill more than 100 in Nigeria's north, say survivors*, pe.com, 12.04.2022, <https://www.pe.com/2022/04/12/gunmen-kill-more-than-100-in-nigerias-north-say-survivors/>, 18.04.2022.
- [17] I. Adeyemi, *Unpunished crimes...*
- [18] L. Abolade, *Nigeria: CDD report identifies causes of insecurity across regions*, icirnigeria.org, 2.04.2022, <https://www.icirnigeria.org/nigeria-cdd-report-identifies-causes-of-insecurity-across-regions/>, 16.04.2022.